

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,- per jaar, buitenland f 4,60 per jaar.
Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,- per jaar. Losse nummers f 0,25.
Contrib. Luisterkr. f 1,-. Dit bedrag tezamen met bovengenoemde f 3,- te voldoen.

TAAL NOCH TEKEN?

Wij leven toch wel echt in een tijd van grote tegenstellingen. Van alle kanten stormen talen en tekens op ons af. Zet Uw radiotoestel aan en uit de gehele wereld hoort U ze op U afkomen, duizendtongig, fel tikkend, roepend, fluisterend, zacht zoemend. Talen en tekens, afkomstig van mensen, die iets meedelen, onzin of diepe zin, grapjes of hele ernstige zaken. En niet tevreden met de aardse, menselijke geluiden, vangen wij met fijne instrumenten geluiden op uit het heelal, tekens van onnoemelijk verweg. En wij slingeren per raket die instrumenten de ruimte in en die instrumenten horen wij tikken, zoemen, ratelen, hun tekens zenden zij naar de aarde. Het heelal gaat zo meer en meer tot de bewoners van de aarde spreken. Wij horen de taal van de luchtstromen, de hoge verre stormen, de kosmische hitte en de kou. Geheimzinnig zoemen de stemmen aan. Een oneindige ruimte vol taal, vol tekens. En ook tussen de mensen breiden wij de taal uit, vermeerderen wij de tekens. De dove mens kan weer horen, dankzij vernuftige instrumentjes. De doofstomme treedt door taal en teken met zijn medemensen in verbinding. Onze kennis van de menselijke ziel is zo toegenomen, dat eertijds onbegrijpelijke woorden en gebaren, taal en tekens die niet eens de aandacht trokken, thans duidelijk zijn, zodat de ene mens de andere beter en dieper kan begrijpen dan vroeger het geval kon zijn. En was vroeger de taal iets voor de kleine groep van ontwikkelden, dus een soort geheimtaal voor de meerderheid die dom gebleven, nauwelijks enige taal machtig was, tegenwoordig is er een ruim gebied van taal waarop wij elkaar kunnen verstaan en waardoor dus meer verstandhouding mogelijk is.

En toch, bij al die veelheid van talen en tekens om met elkaar verbindingen te maken, leeft in vele mensen het besef, dat wij als doven langs elkaar heen schuiven in het dagelijks leven. Vaak wordt verkondigd, dat de ene mens onbereikbaar is voor de andere en wel totaal onbereikbaar. Temidden van zeeën woorden en tekens zijn de moderne mensen als eilanden zonder enige verbinding met elkaar. Wel spreken wij en maken wij

gebaren, maar de woorden en tekens dringen niet meer door. Wij zijn als iemand die in een microfoon spreekt en niet weet, dat hij afgesloten is. Wij gaan voort met spreken en tekens geven, maar niemand hoort, niemand vangt ze op. Onze monden gaan open en dicht, onze handen heen en weer, maar niemand wordt bereikt. Wij voeren het oude taal- en tekenspel nog wel op, maar het heeft zijn zin vrijwel verloren.

Het bewustzijn dat de mensen elkaar niet meer kunnen bereiken, niet meer tot verstandhouding kunnen komen, is in onze tijd bij vele levendig aanwezig. Alle woorden, zeggen zij, zijn zo afgesleten, dat we onze echte gevoelens en gedachten er nauwelijks mee kunnen overdragen op anderen. Er komt vrijwel niets van onszelf mee naar buiten. En die anderen horen die verbruikte woorden niet meer, zo zijn ze eraan gewend. Het is ermee als met geluiden in onze dagelijkse omgeving, die we tenslotte niet meer opmerken. De taal gaat voort, zinloos, als de motor van een over de kop geslagen auto, die nog enige tijd doorraast.

Daarom roepen de dichters tegenwoordig met zo grote aandrang om nieuwe woorden, om een nieuwe taal. Zij hebben het gevoel met hun verzen niemand te kunnen bereiken als zij er niet in slagen de echte, onversleten woorden te vinden. Zij zoeken rusteloos naar woorden, die weer echt leven scheppen, die verstaan zullen worden, omdat zij in staat zijn voor de ander uit te drukken wat de dichter wil uiten. Voor vele dichters is de taal eigenlijk een enorme berg van dode woorden en wanhopig spreken ze er in rond. Want wat is voor een dichter erger dan verzen te maken en daarmee taal noch teken van zich te geven! Maar wat voor de dichter geldt, is ook van kracht voor de andere mensen. Wat is er nu voor een mens erger dan te spreken en niemand met zijn woorden te bereiken, toegesproken te worden en niets te horen. Onze geest verschrompelt als echt contact ontbreekt, onze ziel verdort als de gevoelens niet meer over en weer gaan. Samenleving verstart tot een reeks van routinegebaren en gebruiken die niets echt menselijks uitwisselen. En velen menen dat het al zover met ons gekomen is!

Aan het heelal ontlokken wij taal en tekens, maar elkaar verstaan wij niet meer, onze eigen taal en tekens zijn zinloos geworden. Ligt de schuld bij de taal? Natuurlijk niet, want de taal is niets buiten de mens. De dichter die vurig hoopt op het waarachtige woord, spreekt dat woord op hetzelfde moment, dat zijn ziel om zo te zeggen op de golflengte uitzendt waarop andere zielen zijn afgestemd. Maar nu twijfelen sommige mensen eraan of dat nog mogelijk is. Zijn wij niet zo afzonderlijke individuen geworden, dat uitzenden en ontvangen op eenzelfde golflengte tot de onmogelijkheden behoort? En is dat niet de eigenlijke oorzaak van het verschijnsel dat onze taal niet meer functioneert als middel tot verstandhouding?

Die twijfel en die wanhoop wijzen er onmiskenbaar op dat er iets aan de hand is. Het is waar dat wij met onze massale samenleving dagelijks verkeren in een stroom van woorden en er niet of nauwelijks naar luisteren. Het is ook waar dat het individuele besef sterk is, en het is ook waar dat geen mens geheel door de ander gekend kan worden, zich geheel aan de ander bekend kan maken. Maar dit laatste is niet iets om ons over te verontrusten. Waar het om gaat is, of wij nog wel in staat zijn echt contact met elkaar te hebben. En hoe gevaarlijk men bepaalde verschijnselen van de moderne cultuur hieromtrent ook mag achten, er is geen reden te menen, dat wij taal noch teken van elkaar meer vernemen. Behalve het massale en het individuele van onze tijd, die echt contact tegenwerken, is er het onmiskenbare feit, dat onze menselijkheid in aanleg gericht is op gemeenschap. Dat is op zich zelf een kracht waarmee men het zou kunnen wagen. Het is natuurlijk niet gezegd, dat we het er ook mee winnen. Maar te wagen valt het, want de drang naar gemeenschap is een echte trek van ons wezen, dus niet iets wat aangeleerd of opgelegd is. Nu het aan veel mensen door bittere ervaringen duidelijk is geworden dat de grote massabewegingen van onze tijd, die zich uit-

gaven en uitgeven voor gemeenschap, het individuele met het massale doodslaan en dus niet tot werkelijke gemeenschap kunnen komen. Zo bestaat de noodzaak op andere wijzen tot de innerlijke houding te geraken, waardoor wij elkaar weer verstaan. In tegenstelling tot die massale bewegingen, waarin allen een en hetzelfde moeten zijn, leeft de gedachte, dat er meer dan een manier is om tot echt contact te komen. Hier en daar wordt er een begin gemaakt; er is het besef van verbondenheid in eenzelfde lot, hier op aarde, in duizend angsten en vrezen. Maar meer dan dat alleen: ook verbondenheid als het menselijk deel van alle leven in het heelal. Dat wil zeggen dat deel van het leven, dat, zich zelf bewust, alleen zich zelf kan zijn en ontplooiën als gemeenschap. Deze gedachte heeft een van onze dichters, Hans Andreus onder woorden gebracht toen hij het volgende gedicht maakte:

Het is moeilijk een woord voor ons te zoeken.

De oude woorden hebben nu geen zin
en wat ik schrijf is een gejaagd begin
De bladzijden verbranden in de boeken.

Ik ben zo bang als de andere mensen
en doe als zij en zeg: wij zijn hier, zijn hier.
Ik kan niet zeggen: lichaam, heb geen pijn
meer;

ik sta los in mijn lichaam, ken geen grenzen.

Maar ik wil zeggen dat wij anders zijn
en spreek voor mijzelf: deel ben ik, vuurdeel
van een aarde, zon en ruimte en mijn

waanzin is het niet te durven vertellen,
dat mensen meer zijn, meer liefde en veel
geluk. Mensen, ik wil mij niet meer tellen.

(Sonetten van de kleine waanzin)

Hij vraagt dus om een nieuw woord en
noemt de mens vuurdeel van het heelal. Een
echt, waarachtig Pinkstergedicht.

Prof. Dr. J. C. BRANDT CORSTIUS.

vaderlijk gezag

Men zou opvoeding kunnen omschrijven als zulk een behandeling van anderen, tengevolge waarvan wij overbodig voor hen worden. Deze omschrijving onderstelt, dat de opvoeder zich louter als middel, als tussenpersoon beschouwe. Dit hebben inzonderheid wij, vaders, te bedenken. De ware moeder leeft altijd van zelfverloochening, vergeet zichzelf. Maar vaders zijn geneigd de erkenning en eerbiediging van het vaderlijk gezag tot het doel van hun omgang met hun kinderen te maken; het vaderlijk gezag wordt in hun oog een soort van dogma, dat niemand aantasten, waar niemand zelfs naar wijzen mag.

Laat ons die inbeelding van een specifiek vaderlijk gezag moedig en eerlijk vaarwel zeggen en erkennen, dat wij over onze kinderen geen ander gezag mogen uitoefenen dan hetgeen overal van ons uitgaat.

Onze kinderen zullen ons woord volgen en dat zonder enige moeite, wanneer dat woord op hen de indruk maakt van te zijn ingegeven door een helder hoofd en een edel hart.

ALLARD PIERSON.

WACHTEN OP HET WONDER

Ik hoop dat ik u niet stoort; gaat u anders gerust uw gang; ik mag misschien onderhand wat met u praten. U kunt nooit weten of het misschien belangwekkend wordt. Volgens Wim Kan is dat immers de reden waarom we naar de radio luisteren en naar de televisie kijken: altijd maar wachten tot het goed wordt. Dat is een zuur grapje, en niet helemaal billijk vind ik, maar een stukje waarheid zit er toch wel in. Dat ligt niet aan radio en televisie alleen, maar ook aan ons. Zo luisteren we, zo kijken we, zo leven we ook: Wachten tot het goed wordt; tot er iets gebeurt dat ons enthousiast maakt. Dat is dikwijls zo'n beetje ons hele bestaan: We wachten op het wonder! Ik heb het gevoel dat dit voor alle mensen wel geldt, gelovigen en niet-gelovigen, allemaal hopen we dat het wonder een keer komt, ook al kunnen we ons niet precies voorstellen hoe het er uit zal zien. Maar het wonder komt niet, tenzij wij er zelf voor zorgen. Dat wil zeggen: tenzij we er bewust ruimte voor laten in ons leven en dat leven zo leven dat er plaats is voor het wonder als het komt. En dan moeten we er nog op voorbereid zijn om het te merken.

Dat doet me op eens denken aan het grapje van de man die een café binnenkomt, langs de leidingbuis omhoog klimt, naar de overkant entert langs de zolderbalk en zich langs de tapkast naar beneden laat zakken. Eén donker bestelt ie daar. Hij drinkt zijn bier op, betaalt, en gaat langs dezelfde weg weer terug: omhoog langs de tapkast, via de zolderbalk, weer naar beneden langs de leidingbuis, en de deur uit. Een toevallige bezoeker is sprakeloos van verbazing: Wat zeg je daar nu van, zegt hij tenslotte tot de man achter de tapkast. En die: Ja meneer, ik snap er ook niets van; anders neemt ie altijd pils! — Nu ik weet niet of u het ook een aardig grapje vindt, maar die man achter de tapkast had in elk geval geen gevoel voor het bijzondere; hij zou het wonder niet ontdekken, als hij het tegen kwam. Misschien omdat ie aan de vreemde manier van doen van zijn bezoeker gewoon was. En ook dat kan ons allemaal gebeuren. We gaan aan het wonder voorbij, omdat we het niet ontdekken temidden van de dagelijkse sleur. Toen men eens aan een T.V.-deskundige vroeg: Wat vind je nu het wonderlijke van de T.V. antwoordde ie zonder bedenken: Het wonderlijke van de T.V. vind ik, dat niemand het wonderlijk vindt.

Nu kan men dat allemaal wel gemakkelijk zeggen, maar het is in het dagelijks leven helemaal niet gemakkelijk. Het bestaan kan voor ieder van ons soms zo kleurloos, zo grijs zijn, zo uitzichtloos, dat we helemaal de moed niet meer opbrengen om te speuren naar wat het glans en kleur en zin kan geven. Tegenslag treft ons, verdriet gaat ons niet voorbij; en tegenslag en verdriet kunnen zich zo opstapelen, dat we ons verbijsterd afvragen; waaraan heb ik dat verdiend? hoe kom ik hier ooit nog uit? wat is de zin van dit alles? Tevergeefs pijnigen we ons af, om een antwoord te vinden op zulke vragen. De godsdienstige mens vindt

het misschien in zijn geloof; maar de niet-godsdienstige, waar en hoe vindt hij het antwoord dat hij zoekt? En toch zullen we zo'n antwoord moeten vinden. Voor ons zelf; en voor anderen; onze jongens en meisjes zoeken er naar. We hoeven ze niet met predikaties lastig te vallen; daar luisteren ze toch niet naar. Maar we zullen het ze moeten voorlezen. Niet alleen in noodsituaties, maar ook en vooral in de dagelijkse praktijk. We worden verontrust door mislukte topconferenties, opgeschrikt door koloniale oorlog en wrede rassenstrijd, geschokt door honger en ellende in onderontwikkelde gebieden, bedreigd door dictatuur en atoombom. En onze eigen betrekkelijke rust en welvaart geeft maar aanleiding tot politieke twisten. Hoe kan men daar als gewoon mens een zin in zien?

Het antwoord zal wel moeten zijn, dat de omstandigheden waaronder de mensheid leeft, nooit opwekkend zijn geweest. De geschiedenis was altijd een aaneenschakeling van vervolging, oorlog, revolutie, willekeur en ellende. Alleen, wij leggen ons daar niet bij neer. En dat is goed ook, maar de kracht daartoe kunnen we niet ontleen aan de uiterlijke omstandigheden. Niet in het groot en niet in ons persoonlijk bestaan. Die moet uit onszelf komen; door onze keuze, door onze beslissing. Doordat we ontdekken dat mens-zijn de moeite-waard is. Of misschien moet ik zeggen: doordat we het de moeite waard maken. De mens schept een stukje menselijkheid in een bar bestaan... of hij doet het niet. Als ie het niet doet verloochent hij zichzelf en maakt zijn leven zinloos. Als ie probeert iets van zijn leven te maken, dat de moeite waard is, legt hij een zin in zijn bestaan. Dat klinkt heel algemeen, maar het is iets heel persoonlijks dat u en mij aangaat. Ieder kan er op zijn wijze iets van maken, daarvoor zijn geen gunstige omstandigheden vereist, al maken die het wel gemakkelijker. U heeft een of andere kwaliteit: u bent goed in uw werk, u heeft hersens, u hebt geduld, u schenkt wat warmte, u schildert of u maakt muziek, u schept gezelligheid, of u weet te luisteren. Op al die manieren betekent uw leven iets voor u zelf, en voor anderen als u tenminste met uw hele persoon aanwezig bent bij wat u doet of bent. De moeilijkheid voor de meeste mensen is dat ze niet echt, volledig zichzelf zijn; dat ze wat anders, wat meer, wat groter willen zijn dan ze zijn, en daardoor niet zijn. Niet voor zichzelf en niet voor anderen.

Een mens is wat voor zichzelf geloof ik, doordat hij bereid is, wat voor anderen te zijn. Wij hebben elkaar nodig om „ja” te kunnen zeggen tegen het leven. Een mens moet zonodig alleen kunnen zijn, maar hij kan dat juist doordat hij bereid is ook voor anderen open te staan; zonder angst, zonder masker, zonder vrees de dupe van de ander te worden. Wie niet bang is voor de ander, wie zich niet verschuilt achter de schijn, die is in staat oog en oor en hart te openen voor degenen die hij ontmoet. Daardoor kunnen beide pas ten volle mens zijn. We zitten tezamen in hetzelfde schuitje, dat we alleen

samen drijvend kunnen houden. Dit is geen zaak van idealisme, zoals men dat noemt, van een optimistische kijk op mens en wereld. Allerm minst. Men moet al heel weinig om zich heen gekeken hebben om niet te weten dat de wereld niet volmaakt en de mens geen engel is. Maar juist in en door die gebrektheid hebben we elkaar nodig. Wie daarvan iets weet te maken, niet alleen bij bijzondere gelegenheden en bij plechtige toespraken, maar in de praktijk van het alledaagse bestaan, in het gezin, tegenover vrienden en buitenstaanders, op zijn werk en in de maatschappij, die voelt zich opgenomen in een netwerk van verbindingen met de mensen en de wereld. Die leert beseffen dat ieder onmisbaar is, hoe weinig bijzonder of vooraanstaand hij zijn mag; die ervaart dat er altijd iemand is, nu nog onbekend, die op ons wacht en ons nodig heeft.

Als ik dan op mijn beurt vertwijfeld en verlaten ben, kan zich het wonder voordoen dat de ander ook mij niet loslaat en als een afgezaagd van het leven, mij naar het bestaan terugbrengt. En eigenlijk is het besef van mens tussen medemens te zijn op zichzelf al een ervaring die mij redt van verlatenheid en vertwijfeling, en die mij de kracht geeft opnieuw het bestaan de moeite waard te vinden en daarnaar te leven. En zonder dat ik geheel verklaren kan waarom en hoe, is al mijn doen en laten niet zinloos meer. Ik hoor er bij, ik functioneer als een radertje in een machine, als een orgaan in een lichaam; ik voel me deel van een wereld die zonder mij anders zou zijn en waarin ik een functie heb. Ik

ervaar opnieuw dat het leven zin heeft. Ik heb gewacht. Maar niet tevergeefs. Want ik heb gedaan wat ik doen kon. Het wonder is toch gekomen.

Niet iedereen kan op die wijze alleen de weg vinden in het bestaan. Dat is juist de betekenis van humanistische organen zoals het Humanistisch Verbond. Zij brengen tallozen tot nadenken over de vraag wat het leven betekent. De godsdienstige mens heeft daar zijn antwoord op; en hij vindt zijn geestelijk tehuis in zijn kerk. Maar ook de buitenkerkelijke kan de vraag naar de zin van zijn bestaan niet ontlopen. Hij kan nog zoveel succes hebben in zijn carrière, zijn gezin en zijn vriendenkring, vroeg of laat vraagt hij zich af: waarvoor eigenlijk? wat is de zin van dat alles? Op die vraag kan hij natuurlijk zelf antwoorden. En hij moet zelf ook het antwoord vinden. Maar hij kan ook de behoefte voelen zijn gedachten te vergelijken met die van anderen en zich opgenomen te weten in een gemeenschap van geestelijk gelijkgezinden, wat ook hun afkomst, ontwikkeling, maatschappelijke functie of politieke opvatting mag zijn. Zo een gemeenschap kan een oase zijn in een samenleving, waarin de mensen geestelijk gesproken vreemden voor elkaar blijven. Zulke organen heeft men ook nodig voor allerlei praktische taken, die men in onze georganiseerde wereld nu eenmaal niet alleen kan doen. Ik denk aan het voogdijwerk, de reclassering, de zorg voor bejaarden, zoals die door Humanitas verricht worden; ik denk aan de bezinningsbijeenkomsten voor militairen van het Humanistisch Thuisfront, waar jaarlijks tegen de 2000 jongeren ko-

uitgaven van het humanistisch verbond

Uit correspondentie bleek ons, dat vele lezers nog niet op de hoogte zijn met de brochures, die in de laatste jaren zijn verschenen.

Daarom geven wij hieronder een kort overzicht.

De dag ligt voor ons (schets van een humanistisch wereldbeeld), door dr. J. P. van Praag. Prijs f 0,35.

Dit wordt gedaan (bijgewerkte druk van de jubileumbrochure). Prijs f 0,30.

Beginsel en doel (de beginselverklaring toegelicht). Prijs f 0,25.

Wat ben ik eigenlijk? (een antwoord op een veelzijdig gestelde vraag). Prijs f 0,25.

Een verrassende ontmoeting (een eerste kennismaking met het humanisme). Prijs f 0,25.

De Idee van de Openbare school, door Dr. J. C. Brandt Corstius (een duidelijke uiteenzetting wat de openbare school moet zijn). Prijs f 0,60.

Echt en onecht in geloof en ongeloof, door Prof. Dr. T. T. ten Have. Prijs f 0,75.

Onze kinderen tussen Humanisme en Christendom, door Mevr. A. J. Groenman-Deinum. Prijs f 0,75.

Modern Humanisme, door dr. J. P. van Praag. Prijs f 1,75.

Humanisme en Rede. Een serie opstellen door Dr. J. P. van Praag, Prof. Dr. T. T. ten Have, Dr. A. Daan, Prof. Dr. L. G. v. d. Wal, H. J. Blackman en Dr. H. Bongers.

Humanisme en sociale gerechtigheid. Een rapport van het Humanistisch Verbond. Prijs f 0,90.

Humanisme en religie. Een serie opstellen van Dr. J. P. van Praag, Dr. D. H. Prins, P. Schut, G. H. Streurman, Dr. H. Redeker en Dr. Kwee Swan Liat.

Een volledige brochurelijst kunt u aanvragen bij het Centraal bureau, Oudegracht 152 te Utrecht.

men; maar ik denk ook aan het praktische werk van het Humanistisch Verbond, waardoor jaarlijks duizenden bejaarden, zieken, indische nederlanders, arbeiders, gevangenen, en allen die daaraan behoefte hebben, honderden vrijwilligers en beroepskrachten, naast zich vinden staan, niet als betweters, maar als medemenssen. De kerken hebben hun boodschap en hun hulp, maar ook de buitenkerkelijken hebben hun verantwoordelijkheid, als het er om gaat de medemens niet in de steek te laten. Als hij niet klaar kan komen met zijn levensmoeilijkheden, of het spoor bijster dreigt te raken, als hij vraagt naar de zin van het bestaan, dan staan er humanisten klaar, niet om hem een lesje te leren, maar om hem te helpen zichzelf te helpen. Ieder mens is op zijn tijd blij een ander te ontdekken die hun opnieuw doet beseffen wat de zin is van het mens-zijn in een onmenselijke wereld. Tallozen hebben op die manier gemerkt dat het leven ondanks alles de moeite waard kan zijn. Ook zij hebben niet voor niets gewacht; het wonder is toch gekomen.

Ik hoop, dat u met mij voelt, dat dit alles in deze harde wereld geen onwerkelijke dromerij betekent, maar een onmisbaar element om het leven aan te kunnen. Wie eenmaal inziet dat hij staat in dat netwerk van dagelijkse verhoudingen, waardoor hij verbonden is met mens en wereld, die weet dat hij leeft in het hart van het bestaan; die legt een zin in zijn leven, ook in de sleur van alledag; die wordt in zekere zin onaantastbaar voor tegenslag en verdriet. Ze zullen er hem niet lichter om vallen, maar hij zal ze kunnen dragen omdat hij weet, dat ze bij het le-

ven horen. En hij zal intenser genieten van de kleine en grote vreugden, die dan het bestaan een eigen glans en kleur geven. Kijk, ik kan u dat natuurlijk niet aanpraten. U zult het ook zelf moeten vinden. Ik heb geen theorie of leer waarin ik u onderwijzen kan en ik beschik als humanist ook niet over een toverwoord dat alle levensvragen oplost. Maar ik ben ervan overtuigd dat iedereen kan kiezen voor een manier van leven die ons bestaan de moeite waard maakt, die ons bevrijdt van de sleur, de verveling en de leegte. Misschien heb ik u teleurgesteld; u had mogelijk van mij het wonder verwacht? Maar wachten op het wonder helpt niet. We moeten het zelf voorbereiden. Wie weet of het dan niet komt.

Dr. J. P. VAN PRAAG.

Wij willen denken, niet geloven.
De wereld gaat haar duistren loop
Doch elk geheim dat wij verschoven,
wordt winst, en kans, en hoop.

Wij willen scheppen, niet begeven:
raadsel verslaaft, wie raadsel vreest.
Geloof is troost. Maar vrij zal leven
wie vrij is naar den geest.

HERWIG HENSEN.

kinderkamp

De buitenwerk-commissie van het Humanistisch Verbond organiseert in de week van 13 t/m 20 augustus, zoals reeds een reeks van jaren een kinderkamp in Elspeet, voor kinderen van 10 t/m 12 jaar.

De prijs bedraagt f 39,50 incl. f 2,— zakgeld. Dit kamp, waar de kinderen volop kunnen genieten en zij op de hoogte worden gebracht van de flora van de Veluwe, geniet reeds een uitstekende reputatie. Aanmeldingen: Centraal Bureau Humanistisch Verbond - Oudegracht 152 - Utrecht.

DROMEN

De schokkendste gebeurtenissen en spannendste avonturen in mijn leven heb ik 's nachts beleefd.

Uit deze bekendenis mag u niet opmaken, dat ik tot de lieden behoort, die des avonds met een welgevulde beurs en een sterk verlangen om de blommetjes buiten te gaan zetten huis en haard verlaten. Die zich vervolgens naar de vermaakscentra in de grote steden begeven om zich bij veel consumpties en opwindende muziek in de armen van professionele gezelschapsdames te storten. Die dan, zowel in letterlijke als figuurlijke zin steeds verder van huis raken om tenslotte dat huis berooid en verformfaaid weer binnen te scharen.

Nee, dat is het niet. Ik heb een keer of wat onderzocht of dit een waardevolle ervaring is, maar neen, laat ik u hier mogen zeggen dat dit niet is, wat men een zinvolle vrijetijdsbesteding noemt.

In tegenstelling tot wat u dacht bestijgt ik doorgaans reeds vroeg het schuimrubber, naar gelang van stemming of overgeschoten energie lees ik dan nog wat in een detectiefje of De Algemene Geschiedenis der Nederlanden of Het Woord van de Week of Dik Trom of een publicatie van het Nederlands Instituut voor Bestuurswetenschappen. En als ik voel, dat de tijd gekomen is, draai ik het licht uit. Dan denk ik vaak: „Kom, ik ga eens ergens aan liggen denken”. Maar voor ik bedacht heb, waaraan ik zou kunnen denken, ben ik gewoonlijk al druk bezig met het knappen van een grote uil, een bezigheid, waarin ik gestoord word door het aflopen van de wekker.

Het is tussen het uitdraaien van het licht en het ratelen van de wekker, dat ik mijn grote avonturen beleef. Vroeger kwam het herhaaldelijk voor, dat het hoogst onaangename avonturen waren. Zo herinner ik mij nog levendig, dat op een nacht mijn ene hand ongeveer zo groot geworden was als mijn hele lichaam. En wie kwam daar aan? Jazeker, Robinson Crusoe. In beestenvellen gehuld en met zijn parapluie bij zich liep hij langzaam over mijn gezwollen middelvinger op mij af. Nu weet iedereen, dat Robinson, althans op zijn eiland, een vrij goed-aardig man was. Maar ik kon de gedachte niet van mij afzetten, dat Vrijdag en zijn genoten ook wel in de buurt zouden zijn en mij op wilden eten. Eigenlijk was Vrijdag in de huid van Robinson gekropen en de onheilspellend naderende man in de beestenvellen was alles tegelijk een zeer angstaanjagend.

Zo'n droom is voor een jongetje, dat met rode oren het verhaal van Defoe heeft gelezen nog wel te begrijpen. Maar waarom ik met tussenpozen, soms van verscheidene jaren, steeds weer droomde, dat ik onder een bed gelegen een wasbak met koude andijvie

op moest eten, is me nooit duidelijk geworden.

Het wandelen in onderkleding door de Kalverstraat is, hoewel natuurlijk ook een onprettige ervaring, iets waar wat aan te doen is, temeer, omdat het publiek er toch nooit zo van opkijkt als men wel denken zou. Bovendien heb ik daar met het klimmen der jaren en een steeds betere voorziening van mijn garderobe weinig last meer van.

Ik kan dus tot mijn vreugde constateren, dat in het algemeen mijn leven 's nachts aange naam verloopt. Onlangs nog heb ik op een kippenboerderij een toom hoenders toegesproken in het frans. Dat ging mij gemakkelijk af tot mijn grote voldoening en ik herinner mij, dat ik mij er zelfs al dromende over verbaasde dat ik zo bekwaam in zo'n moeilijke taal kon schertsen. Ik moest er zelf zo om lachen, dat ik er schaterend wakker van werd tot grote schrik van mijn vrouw. Ik heb toen — naar zij later zei — ietwat lallend gezegd, dat ik gewoon op een kippenboerderij... maar toen sliep ik alweer.

Meer dan eens ook rijd ik in een auto-achtig voertuig door het land. Dat kan een kruiwagen zijn of een ligstoel of een vloer-kleedje met wat hekwerk er om, maar het rijdt vanzelf. Er zitten overal knoppen en handeltjes aan, die ik vlot omdraai en uit-trek, zoals ik echte chauffeurs zie doen. Helaas ga ik nooit sneller dan ongeveer 5 km per uur. Zo heb ik op een voetbalveld van koolas in Tokio eens eindeloos in het rond gereden.

Een ander, minder mooi, maar vaak voorkomend verschijnsel is, dat ik iemand een leel wil geven, maar het niet verder breng dan een soort aai. Zij die het droomuitleggen geleerd hebben in de school van Freud, zullen er heel wat uit op kunnen maken. Als ik het goed begrepen heb, zullen zij na lezing van het bovenstaande tot in de diepste afgronden van mijn slecht karakter kunnen zien. Nou ja, ze kennen me toch niet!

Gekker wordt het echter allemaal, als men op klaarlichte dag in droomsituaties verzeild raakt. Zoals bijvoorbeeld verleden week, toen ik bij een familiebezoek niet in de goede bus stapte, waar ik toch al honderd maal eerder ingestapt ben, maar in een andere, die mij naar het tegenovergestelde einde van de stad bracht. Ik ging terug. Stapte vervolgens wederom in een verkeerde bus. Weer terug. Weer mis.

Kijk, in zulke omstandigheden denk je dat je gek geworden bent. En dat denk ik al dromende nooit.

Er schijnen mensen te zijn, die wensen, dat hun dromen werkelijkheid worden.

Ik niet. Dat zou me een bende worden!

H.H.

lezingen voor de radio

- zo. 12 juni VARA 9.45 uur Dr. A. L. Constandse: „Redelijk egoïsme”.
- zo. 19 juni VARA 9.45 uur Dr. V. W. D. Schenk: „Geestelijk”.
- zo. 26 juni VARA 9.45 uur Anna Blaman: „Spreken in het openbaar”.